

Horní Paseky

Střípky z minulosti

Michal Chumchal, Vojtěch Maleňák

Edice Milé tisky

Horní Paseky

Střípky z minulosti

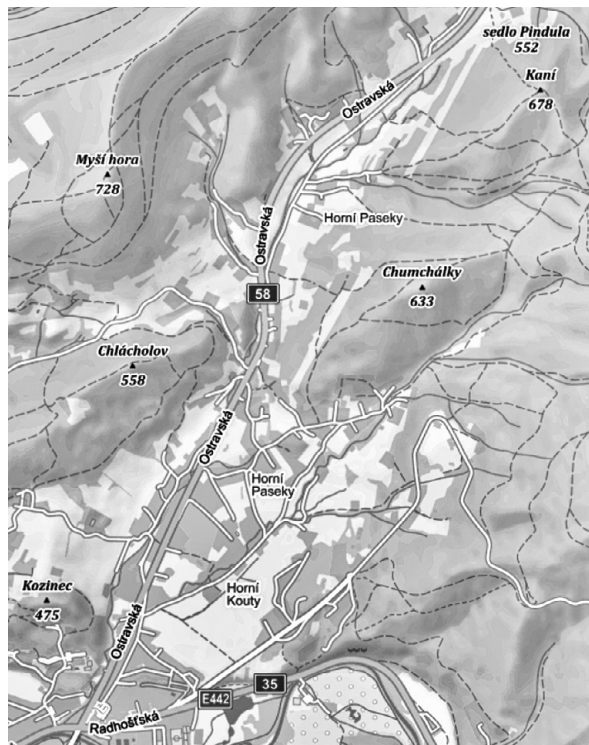
Michal Chumchal, Vojtěch Moleňák

Úvod

První zmínka o Horních Pasekách je z roku 1651, kdy v údolí potoků Kaní a Sladský začalo postupné osidlování. Prvními obyvateli byli větší chalupníci s menšími pozemky, které jim zajišťovaly částečnou možnost obživy. Osidlování bylo velmi pozvolné – ještě na začátku 20. století se zde nacházelo jen něco více než padesát domovních čísel. Horní Paseky jsou nejvzdálenější hustěji obydlenou částí od centra města. Rozkládají se v údolí, které se táhne od Eroplánu až po sedlo Pindula. Středem prochází silnice 1. třídy č. 58. Rovnoběžně s touto silnicí teče Kaní potok, jehož název je odvozen od místa jeho pramene – v lesním porostu vrchu Kaní. Údolí je z východu ohraničeno Černou horou, ze západní strany je to potom Kozinec, Chlácholov a Myší hora. Názoslovně byly Horní Paseky rozděleny na čtyři tzv. trati s názvy jednotlivých lokalit. *Pasíčky*: Kaní, Chumchálky, Nad šenkem, Vojvoda; *Sladsko*: Bůřov, Na Čechově, Na gazdově, Nohavičky, Na Chumchálkách, Stará hájenka, Na drščkovinách, Pod Radhoštěm; *Pod Kyčerů*: Kamenný potůček, Ve dvoře, Na dolině, Stará obrajtovňa, Na mezi, V okružku, V Betlémě, Na kopově,

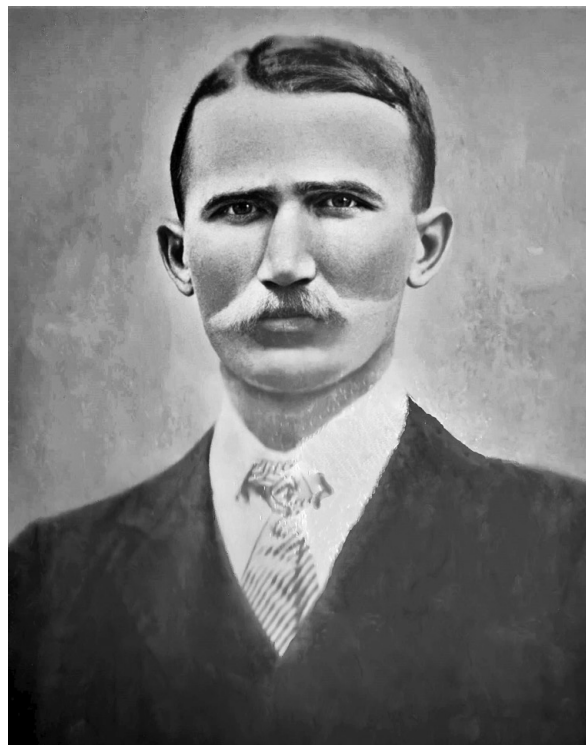
Vyšlo v rámci projektu tvůrčí skupiny seniorů „**Město v mé paměti**“ při Městské knihovně v Rožnově pod Radhoštěm.

Na pomezí (Pindula), Vypálené, Pobíjaná, Na zadnici; *Velké Myší*: Kozáky, Klobůky, V lesy, Myší, Zvonové, Palůch.

Mapa Horních Pasek od Eroplánu po Pinduli

Přirozeným centrem Horních Pasek je místo zvané Janošník – pojmenování podle proslulého vlastníka místního hostince v 1. polovině 20. století.

Pan Václav Janošník – neboli „Tata Janošník“

Centrem je jednak proto, že leží uprostřed, a jednak proto, že se tady nachází hlavní infrastruktura. V minulých letech zde byl už zmiňovaný hostinec U Taty Janoštika s velkým sálem pro pořádání plesů, bálů a tanečních zábav. Součástí budovy hostince byl také obchod s potravinami a smíšeným zbožím. Horní patro hostince pak nabízelo pokoje pro ubytování návštěvníků a v minulosti i pro lázeňské hosty. Na bývalém pozemku školy zvaném „Mičurin“ byla také v polovině 70. let minulého století postavena samoobslužná prodejna potravin.

V těsné blízkosti hostince se nacházely školy, které byly od počátku 18. století postupně postaveny. Probíhaly tu i další činnosti úzce spjaté

Samoobslužná prodejna potravin u Janoštika

Zvonička na kopci nad školou

s každodenním životem obyvatel Horních Pasek. Příkladem je zvonička nacházející se na kopci nad školou, jejíž zvon čas od času oznamoval úmrtí někoho z místních občanů.

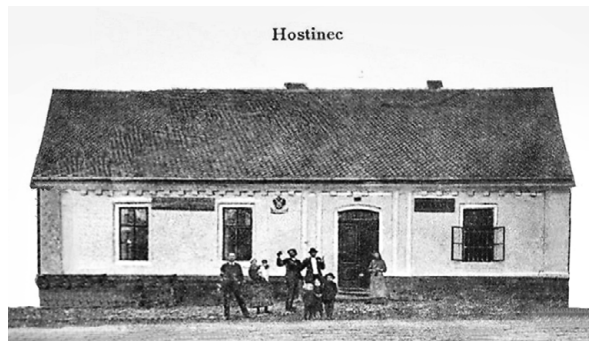
Dalším příkladem byla sběrna mléka, neboť ještě v 60. letech minulého století platil tzv. kontingent – lidé, kteří vlastnili krávu, museli část mléka povinně odvádět. Tento sběr probíhal buď před hostincem, nebo za nepříznivého počasí (hlavně v zimě) na chodbě mezi hostincem a obchodem. Ke sportovnímu využití sloužilo volně přístupné školní hřiště, které se nacházelo za cestou naproti hostinci.

Hostinec Janošík

Původně tady stála stanice pohrabárny, zřízena roku 1820 správcem rožnovského velkostatku Drobníkem. Pohrabárna sloužila pro cestáře, kteří udržovali cestu do Frenštátu. První stavbu hostince tu kolem roku 1860 realizoval Antonín Enders, známý rožnovský podnikatel, a to nejen v oblasti pohostinství.

Zprvu bezejmenný hostinec střídal vlastníky a později dostal název hostinec U zlaté hvězdy.

Od roku 1911 se stává vlastníkem František Solanský s manželkou Veronikou, a to až do roku 1921, kdy jej prodali manželům Václavu

Původní hostinec, jehož vlastníkem byl Antonín Enders

Hostinec U zlaté hvězdy

a Žofii Janoščíkovým. Tím nastává nová éra, která, co se týká názvu tohoto místa, přetrvává až do dnešních dnů. Dochází k celkové rekonstrukci hostince a je přistaven velký sál – mění se i název na hostinec U Taty Janoščíka. Kromě hostince je zde provozována i masna a obchod. V patře se nacházely pokoje pro hosty a bydlela tu také rodina pana Janoščíka.

Manželé Janoščíkovi provozovali hostinec až do svého důchodového věku. Od roku 1944 se ujímají provozu manželé Šmajstrlovi, přičemž paní Šmajstrlová (dcera pana Janoščíka) má na starost obchod a její manžel hostinec. Zároveň si v těsné

blízkosti hostince staví rodinný dům. Po znárodnění v roce 1949 přešel hostinec pod Restaurace a jídelny (RaJ), ale jeho provozování zůstalo původním majitelům. Tento stav s menšími obměnami trval až do konce 70. let minulého století. Po listopadu 1989 je v restituci hostinec navrácen původním majitelům – ti jej následně prodávají, a i přes několikerou změnu vlastnictví zde dodnes stojí velmi dobře zrekonstruovaný hostinec nesoucí původní název U Taty Janošíka.

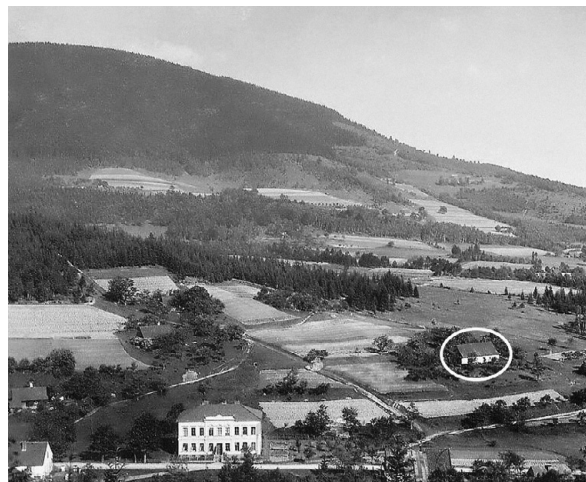

Hostinec U Taty Janošíka

Hornopasecké školy

Vůbec první škola se nacházela v mírném kopci proti hostinci Janošík v privátní budově. Byla zřízena roku 1804 a učil v ní válečný vysloužilce František Tkadlec, později jeho syn Josef Tkadlec, vystudovaný pedagog.

Druhá škola byla v těsné blízkosti hostince, severně po levé straně cesty směrem na Frenštát.

První hornopasecká škola (v kroužku).
Dole současná škola (školkka)

I tato škola byla umístěna v privátní budově, a tak první skutečně postavená škola byla ve zděné přízemní budově se zvoničkou nacházející se jižně pod hostincem Janošтік.

Stalo se tak v roce 1832 a prvním učitelem byl Josef Tkadlec. V roce 1841 zde učil Ignác Merlíček, v roce 1843 Lukáš Černín, od roku 1861 František Petřvalský. Později tu učil také František Bayer – syn rožnovského starosty Františka Bayera. Hlavními vyučovacími předměty bylo čtení, psaní, počty a náboženství. Budova byla charakteristická tím, že na střeše se nacházel malý zvon, který svolával děti do školy. I když školní docházka byla od nařízení Marie Terezie povinná, tak

Škola se zvoničkou na střeše

Škola a hostinec Janošтік v 50. letech minulého století

hlavně děti na vesnicích navštěvovaly školu nepravidelně, protože ty dospělejší musely doma pomáhat rodičům a v zimě zase neměly boty, neboť se o ně musely střídat se sourozenci. Později byl pro nemajetné zřízen tzv. polévkový fond, kdy děti dostávaly hrnek polévky, protože na svačinu měly v kapse jen několik křížal, nanejvýš kousek suchého chleba. Vybavení školy bylo velmi jednoduché, omezené bylo i množství otopu určeného pro jednotlivé třídy. Také učitelské platy byly nižší než ve městě.

Veřejnosti nejznámější je čtvrtá škola postavená v roce 1891. Jednak je ze všech škol největší a jednak stojí dodnes a slouží jako mateřská

školka. Prvním řídícím byl pan Emil Dohnal, mimo jiné člen muzejního spolku, který založil Valašské muzeum v přírodě. Jeho manželka velmi dobře vařila a pekla – rodiny z chalup k ní dávaly do služby mladá děvčata, aby se u ní naučila vařit, šít a vést domácnost. Manželé Dohnalovi každoročně dodržovali krásný zvyk – paní na Vánoce napekla perníčky a pan řídící je ve škole rozdával, takže všechny děti si domů odnášely pytlíček perníčků. V dalších letech byli po dlouhou dobu vůdčími osobnostmi školy manželé Karbanovi, kteří zde ve 2. polovině minulého století působili. Pan Karban v roli ředitele, paní Karbanová jako učitelka a později rovněž jako ředitelka. Ve škole se vyučovaly děti od 1. do 5. ročníku, od 6. ročníku dojížděli žáci do škol ve městě.

Zotavovna Rudý říjen

Široké veřejnosti dobře známou lokalitou nacházející se pod Pindulou je místo, kde stávala zotavovna Dolu Rudý říjen a ještě dříve zájezdní hostinec. Citace ze stenoprotokolu 2. schůze Národního shromáždění Československé socialistické republiky konané dne 11. a 12. 7. 1960, kdy v diskusi vystoupil poslanec Závěta a mj. řekl: „Tak jako jinde i u nás na Ostravsku si stovky závodů vybudovaly vlastní moderní rekreační střediska v krásných Beskydech a Jeseníkách. V těchto

Zotavovna Dolu Rudý říjen v 70. letech minulého století

dnech převzali do užívání své další rekreační středisko havíři Velkodolu Stalin v Heřmanicích, které si postavili v Rožnově pod Radhoštěm nákladem 2 miliónů korun.“

Původně na tomto místě stál hostinec, který vlastnila rodina Krhutových. Ti však o něj v roce 1912 přišli v exekuci. Novými majiteli se stali manželé Anežka a Rajmund Parmovi z Frenštátu. Ti jej v roce 1928 prodali panu Janu Faldýnovi. V červenci 1933 hostinec vyhořel a pan Faldýn postavil na témže místě nový, který provozoval až do druhé poloviny 50. let minulého století, kdy došlo k jeho znárodnění a k výstavbě výše zmíněného rekreačního střediska ostravských havířů.

Původní zájezdní hostinec

Původní název byl zotavovna Velkodolu Stalin – odtud zkrácený název „Stalinka“, který místní obyvatelé používali i po přejmenování v roce 1961 na zotavovnu Rudý říjen (název se vždy měnil podle toho, jak se měnil název příslušného dolu). K poslednímu přejmenování došlo v roce 1990 na zotavovnu Dolu Heřmanice. Ta však neměla dlouhého trvání, protože rodina Faldýnova požádala v rámci restituce o navrácení majetku, a zotavovnu zbourala. Na stejném místě rozestavěla novou rekreační budovu, kterou jako takovou prodala firmě pod názvem Společnost pro obnovu

Dnešní podoba bývalé zotavovny

a rozvoj lázní Rožnov pod Radhoštěm, s. r. o., se sídlem v Ostravě.

Této společnosti patřila nejen rozestavěná budova, ale i okolní pozemky v rozloze cca 5,5 ha, včetně pozemku se zaplombovaným vřídlem jodobromové vody. Vřídlo vzniklo na konci 60. let minulého století, kdy společnost OKD prováděla v těchto místech průzkumné vrty s cílem nalezení nových uhelných zdrojů. První vrt se nacházel asi 50 metrů nad zotavovnou Rudý říjen ve směru k Pinduli.

Nebyl úspěšný, a proto se zkoušel druhý vrt cca 100 metrů pod zotavovnou. Ani zde se uhlí najít

Průzkumný vrt nad zotavovnou Dolu Rudý říjen

Zaplombovaný vrt jodobromové vody

nepodařilo, ale těžaři narazili na pramen jodobromové vody, který svým složením odpovídal vodě v Lázních Darkov. Proto bylo rozhodnuto pramen zaplombovat pro případné budoucí využití.

Společnost pro obnovu a rozvoj lázní Rožnov pod Radhoštěm, s. r. o., vlastnila celou lokalitu s rozestavěnou budovou až do roku 2021, kdy se novým vlastníkem stala společnost pod názvem Rezidence pod Pindulou, s. r. o., se sídlem v Praze. V těsné blízkosti bývalé zotavovny Rudý říjen stávala a dodnes stojí výrazná valašská chalupa postavená v roce 1924.

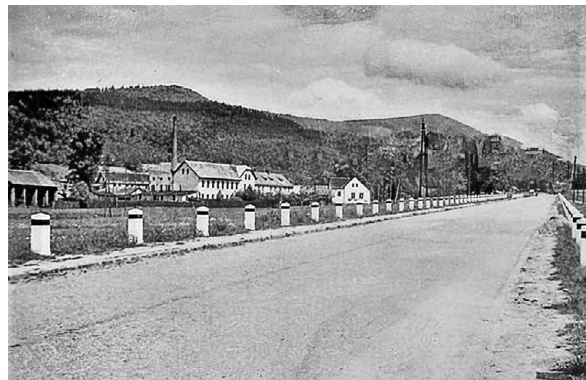

Valašská chalupa pod Pindulou

Prvním vlastníkem byl MUDr. J. Bolek. V pozdějších letech přešlo vlastnictví na firmu Oseva Rožnov, která ji přestavěla na podnikovou rekreační chatu. Jelikož chata stála jen 50 metrů od zotavovny Rudý říjen, mohli zde ubytovaní zaměstnanci se svými rodinami plně využívat hlavně venkovní prostory zotavovny – bazén pro děti a dospělé, brouzdaliště pro malé děti, přilehlá hřiště na volejbal a nohejbal, kuželky, venkovní bufet a houpačky pro děti. Tento stav trval až do začátku 90. let, kdy došlo ke zbourání zotavovny a zároveň rekreační chata v rámci privatizace znovu přešla do soukromého vlastnictví.

Stavba silnice Eroplán – Pindula

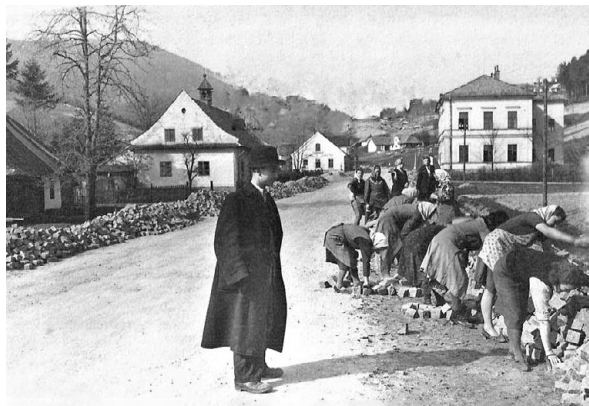
Jelikož, jak bylo uvedeno výše, byl hostinec Janošník středem Horních Pasek, bylo nutno přednostně vybudovat silnici, která by jej spojovala s centrální částí města. Původní tzv. stará cesta už nevyhovovala především z důvodu rychle se rozvíjející automobilové dopravy. Proto bylo na konci 20. let minulého století započato se stavbou silnice od Eroplánu po Janošník a na přelomu

Silnice s dlažebními kostkami a betonovými patníky u Kantorkovy koželužny

20. a 30. let byla dokončena. Nová silnice kopírovala původní cestu jen v některých místech, důvodem bylo její napřímení. Silnice sestávala z vrstvy štětu v tloušťce 25 cm, vrstvy uválcovaného štěrku tloušťky 10 cm, 5cm pískové vrstvy, na kterou byly položeny dlažební kostky 10–12 cm. Po stranách byla silnice lemována hustě posazenými betonovými patníky.

O přibližně 10 let později se uskutečnila druhá část výstavby od Janoštika na Pinduli. Svědčí o tom i letopočet 1939 na jednom z mostů, které bylo nutno nově vybudovat – původní stará cesta kopírovala tok Kaniho potoka a mosty nebyly

Stavba silnice u Janoštika koncem 20. let minulého století

Stavba silnice na Pinduli koncem 30. let minulého století

Most nad Janoštikem s letopočtem 1939

potřeba. Dalším nezanedbatelným problémem byl poměrně velký výškový rozdíl mezi Janoščíkem a Pindulou – spodní část bylo nutno vyvýšit a naopak horní část prokopat. I tak zůstala cesta na Pinduli dosti kopcovitá, což se projevuje hlavně v zimním období.

Dnešní podobu získala silnice na konci 60. let minulého století, kdy dlažební kostky byly nahrazeny asfaltem, mohutné betonové patníky byly v kritických místech nahrazeny železnými svodidly a na ostatních částech lehkými plastovými patníky.

Vladimír Petřek

Z významných osobností vztahujících se k Horním Pasekám nutno zmínit především Vladimíra Petřeka. Jeho život a odkaz dlouhodobě nacházejí odezvu v prostředí Rožnova – po 2. světové válce byla po něm pojmenována východní část Karlova kopce – Petřekova stráž, v roce 1995 mu bylo uděleno čestné občanství města Rožnova pod Radhoštěm a v roce 2005 mu byl odhalen symbolický náhrobek na Valašském Slavně ve Valašském muzeu v přírodě. Pravoslavná církev jej 8. 2. 2020 spolu s dalšími novomučedníky českými prohlásila za světce při slavnostních bohoslužbách v pražské pravoslavné katedrále sv. Cyrila a Metoděje v Resslerově ulici.

Kdo byl Vladimír Petřek? Narodil se 19. 6. 1908 na Hané Josefu a Marii Petřekovým, kromě syna Vladimíra měli ještě dalších devět dětí. V dřevěném domku na Horních Pasekách žili rodiče jeho otce Josefa, sem pravidelně zajížděl na prázdniny. Po absolvování gymnázia a lycea studoval také teologii v Bělehradě. V roce 1934 byl vysvěcen za pravoslavného kněze, jeho působišťem se stal pravoslavný chrám svatých Cyrila a Metoděje v pražské Resslerově ulici. A právě

v kryptě tohoto chrámu našlo útočiště sedm parašutistů, kteří v květnu 1942 spáchali atentát na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha. Hlavní spojkou a pomocníkem ukrytých parašutistů byl právě kněz Vladimír Petřek. Asi po třech týdnech však došlo k vyrazení úkrytu parašutistů, ti byli zlikvidováni a Vladimír Petřek zatčen. Po několikaměsíčním věznění a vylýchání byl 5. 9. 1942 popraven.

Zanechal po sobě manželku a dceru Jiřinu, kterým se podařilo před pronásledováním ukrýt právě na Rožnovsku.

Vladimír Petřek s manželkou a dcerou

Feldpostamt
 3. Kompanie
 VB-Reg. Nr. 3/42 (g) Prag, den 5. 9. 1942

Bericht. 11

Betr.: Erschießung von 1 standrechtlich verurteilten Protektoratsangehörigen.
Bezug: Verfügung der Staatspolizeileitstelle Prag St. G. 38/42 -g-

Der durch das Standgericht Prag zum Tode verurteilte Protektoratsangehörige
 Petrek Vladimir,
 ist am 5. 9. 1942 um 12.00 Uhr gemäß o. a. Verfügung der Staatspolizeileitstelle Prag erschossen worden.
 Der Tod trat bei dem Verurteilten sofort ein und wurde von Oberstabsarzt d. Sch. Dr. Stettner festgestellt.
 Die Leiche wurde ins Krematorium gebracht und dort verbrannt.
 Stärke des Erschießungskommando 1/20; hiervon entfallen auf das Exekutionskommando 1/5 Mann, auf das Absperrkommando 7 Mann, auf das Arbeitskommando 7 Mann und auf das Vorführungskommando 1 Mann, gestellt durch die 3. Kompanie des Polizei-Bataillon 1/20, Prag.
 Die Haltung des Verurteilten vor und während der Exekution war ruhig und gefasst, Ausserung sind nicht gefallen.

J. V.
 Leutnant d. Sch. d. Res. und stellv. Komp.-Führer.

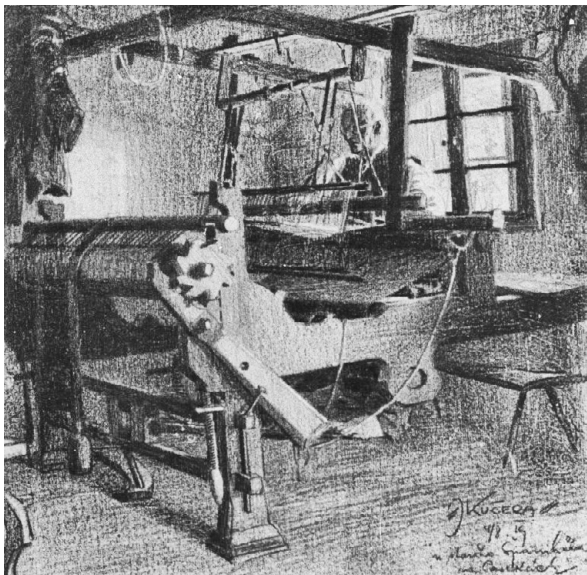
Prag, den 7. September 1942.

Polizei-Bataillon 1/20
 Ia Tgb. Nr. 232/42 (g) -
 U.
 G.
 Polizei-Regiment 20
 mit 1 Anlage - Geheime Staatspolizei Prag, B.-Nr. St. G. 38/42 (g) v. 4. 9. 42 -
 unter Bezugnahme auf die dortige Verfügung, Ia Tgb. Nr. 438/42 (g) v. 5. 9. 42 mit der Bitte um Kenntnisnahme vorgelegt.
 J. V.
 Hauptmann d. Sch. und stellv. Batis.-Achr.

Protokol o popravě Vladimíra Petřeka

Řemeslná a průmyslová výroba

V prvopočátku se jednalo především o podomácku zpracování textilních vláken – ovčí vlny, lnu, konopí a později bavlny pro rožnovské

Tkalcovský stav na Pasíčkách, kresba Jaro Kučera

Pan Pavelka před svým domem č. 72 na Kramolišově

faktory a následně také pro frenštátské. Udává se, že v Rožnově bylo až 300 stavů, které faktoři jednotlivým tkalcům propůjčovali. V některých chalupách byly i dva tyto stavy. Jako určitá rarita se uvádí, že pan Halamiček v čp. 476 měl jako jediný tkalcovský stav „Žakár“ na tkaní vzorovaných ručníků.

Ševcovské řemeslo šířil hlavně pan Žitník čp. 308 v místě zvaném Ve dvoře (ve svahu pod Myší horou). Jeho žákem byl pan Jindřich Pavelka, který později koupil dům čp. 72 na Kramolišově. Zde pak, v těsné blízkosti centra města, provozoval svoji živnost mnoho let. Samotný dům čp. 72 byl postaven v polovině 18. století a při

svém zbourání v roce 2008 patřil k nejstarším domům v Rožnově.

Za jeho pokračovatele je možno označit pana Zdeňka Porubu, který se vyučil ševcem na začátku 70. let minulého století v učňovském středisku ve Vidnavě. Bydlel poblíž restaurace Janošník, ale provozovnu měl spolu se svou manželkou na náměstí a později v Bayerově ulici. Na Horních Pasekách se nacházel také vodní mlýn, a to přibližně v místech, kde dnes odbočuje silnice na Černou horu. Mlýn nesl název Pod Stráňů a dodnes je možno vidět pod svahem zbytek vodního náhonu. Vlastníkem mlýna byla v polovině 40. let 19. století Veronika Janíková a později v 60. a 70. letech Jan a Oldřich Holubovi. Dalším zajímavým objektem byla malá cihelna, která se nacházela v dolní části Horních Pasek poblíž Eroplánu. Místo dostalo název Na tihelňách, který se však nedochoval, a dnes zde stojí rodinné domy. V inventáři rožnovské radnice z roku 1874 je uvedeno nářadí cihelny – 4 ks táčky, 2 ks putny na vodu, 3 ks formy na tihly, 4 ks železné grace, 4 ks motyky, 1 ks lopata, 2 ks štoky na tihly. Samotná výroba cihel se řídila osvědčeným postupem – nakopání a zpracování vhodné hlíny, tvarování cihel v dřevěných formách, sušení a nakonec vypalování cihel. K vypalování sloužila speciálně upravená

Ukázka jednoduché cihelny, vlevo tzv. „kozol“, uprostřed přístřešek pro sušení cihel

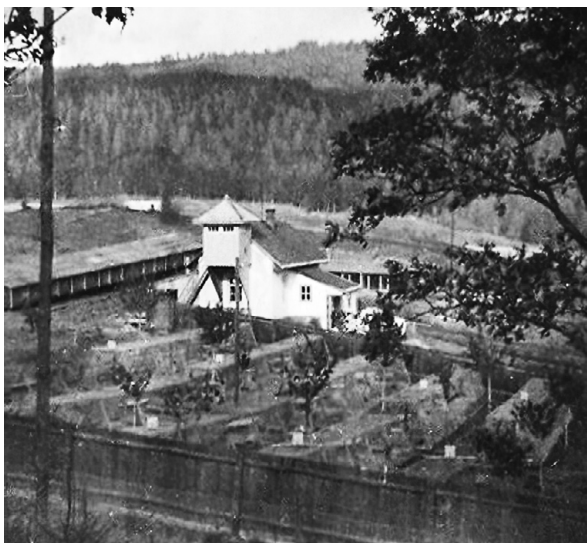
stavba – tzv. „kozol“ ve tvaru komolého jehlanu se čtvercovou základnou.

Daleko největším průmyslovým podnikem Horních Pasek však byla Kantorkova koželužna. (Později pobočný závod Moravskoslezských pletáren a po přejmenování Loana.) Její počátky spadají do roku 1882, kdy měla podobu větší dílny – v podstatě jen několik jam na činění kůží. Jejím zakladatelem byl Jan Kantorek starší. V roce 1914 tuto dílnu převzal po svém otci Jan Kantorek mladší a začíná z ní budovat firmu čítající několik budov a kotelnu s vysokým, do dále čnicím komínem.

Továrna prosperuje a začíná se rozrůstat. Na kopci nad továrnou vzniká tzv. „liškárna“ sloužící pro chov lišek jako vlastní zdroj zpracování kožešin.

Kantorkova koželužna

„Liškárna“ na kopci nad koželužnou

Kantorkova firma vlastní rovněž pilu a malou vodní elektrárnu na pomezí Rožnova a Dolní Bečvy. Velmi dobře nastartovaný rozvoj továrny narušila tragická událost v roce 1928. Továrník Jan Kantorek ml. se aktivně podílel na přípravách návštěvy prezidenta Tomáše Garrigua Masaryka v Rožnově a na Pustevnách. Při návratu z inspekce na Pustevnách dostalo jím řízené auto smyk, převrátilo se a pan Kantorek zahynul.

Osudný návrat inspekce.

Ve čtvrtek po 9. hod. večerní vracel se autem z Pusteven radhošských správce okresní politické správy ve Valašském Meziříčí dr. Šebesta se svým tajemníkem, dále veditel četnické stanice a jistý dirigent vojenské hudby. Auto řídil jeho majitel, rožnovský továrník p. Kantorek ml.

Auto, které sjíždělo značnou rychlostí, dostalo náhle smyk, v zatáčce narazilo na ohradu, převrhlo se a pohřbilo pod sebou majitele vozu a dra Šebestu. Ostatní, vidouce nebezpečí, vyskočili včas z vozu a tak se zachránili. Vytáhli zpod auta továrníka Kantorka již mrtvého a dra Šebestu s těžkým zraněním na hlavě.

Dr. Šebesta, jenž dlel na Pustevnách v úřední zaležitosti, byl odvezen do nemocnice ve Val. Meziříčí. Tragický skon továrníka Kantorka vyvolal v celém okolí, které se právě připravuje na přivítání p. prezidenta republiky, ohromný rozruch. Tov. Kantorek byl známý sokolský pracovník a náčelník rožnovského Sokola. —1—

Dobový článek o nehodě

Do vedení firmy nastoupila jeho manželka, a i když firma nadále prosperovala, už to nebylo ono. Tohoto určitého oslabení firmy a stávající politické situace využil na konci 40. let minulého století národní podnik Moravskoslezské pletárny (MOP), který v té době zažíval nebývalý rozvoj a nutně potřeboval nové prostory (ale hlavně velké) pro barvírnu svých výrobků. O tom, že tomu tak bylo, nejlépe vypovídá úryvek z brožury „100 let pletařského průmyslu v Rožnově pod Radhoštěm 1889–1989“, kde se na str. 103 dočteme:

„Celkovou produkci výrazně ztěžovala okolnost, že v rožnovském závodě byla jen malá barevna, kde se materiál barvil ručně ve vanách. V roce 1949 získal závod výrobní objekty bývalé továrny na kůže firmy Jana Kantorka v Rožnově – Horních Pasekách. Díky brigádnické pomoci pracujících, zejména administrativních pracovníků z podnikového ředitelství, byla v tomto objektu zřízena ve velmi krátké době nová barevna a formovna, jež zahájila provoz v březnu 1950. Původní malá barevna v mateřském závodě byla zrušena roku 1957.“ Národní podnik Moravskoslezské pletárny, který se v roce 1967 přejmenoval na n. p. Loana, využíval prostory bývalé Kantorkovy koželužny až do začátku 90. let, kdy byly v rámci restituce navraceny zpět potomkům

Dnešní podoba bývalé koželužny

rodiny Kantorkových. Jelikož obnovení koželužny bylo z personálních a technických důvodů téměř nemožné, došlo k rozprodání objektů a dnes se tady nachází Střední škola cestovního ruchu a několik dalších malých firem.

Na závěr jedna veselá příhoda, která se váže k panu Janu Kantorkovi ml. Když jednou jel svým autem do Frenštátu, potkal starší paní nesoucí dvě velké konve a nabídl jí svezení. Ze zvědavosti se zeptal, co v těch konvích má, odpověď byla překvapující: „Byla sem před týdnem u doctora a říkal, ať mu za týdeň donesu moč, tož mu to nesu.“

Dům, ve kterém se zpracovávaly a prodávaly kůže

V těsné blízkosti Kantorkovy koželužny stál dům na zpracování a prodej kůží. Nacházel se v místě, kde stará cesta překračuje hlavní silnici naproti zde postavenému kříži.

Evangelický a židovský hřbitov

Jako první byl v roce 1858 založen evangelický hřbitov, který dodnes existuje, a to i přesto, že se zde již nepohřbívá. Oba hřbitovy byly situovány za městem, což zejména u židovského hřbitova odpovídalo tradici. Nacházely se v dolní části Horních Pasek poblíž Eroplánu ve směru na Sladské.

Nejstarší náhrobky evangelického hřbitova

Asi nejznámější hrobkou evangelického hřbitova je hrobka rodiny Kantorkových, především pak tragicky zesnulého Jana Kantorka, majitele a zakladatele blízké továrny na kůži.

Náhrobek podnikatele Jana Kantorka

Ale jsou zde i jiné náhrobky – pozoruhodný je například náhrobek hážovického občana pana Jana Dobeše, narozeného v roce 1886, pro kterého přišlo gestapo v roce 1941 dva dny po jeho smrti.

Náhrobky rodiny Dobešových

Evangelický a židovský hřbitov ve 30. letech minulého století

V roce 1897 byl vedle evangelického hřbitova založen i hřbitov židovský. Početná židovská komunita se privilegovala z lázeňských hostů, přesné množství nelze určit, protože seznamy lázeňských hostů náboženskou příslušnost neuvádějí. Vzhledem k jejich náboženství bylo stravování podřízeno jejich požadavkům. Tyto potřeby uspokojovalo několik hospod v centru města, především pak Koruna, jejímž provozovatelem byl Semita pan Kulka – v prostorách hostince byla vyhrazena také jedna místnost pro jejich modlitby.

Pohřbívalo se sem však jen do roku 1918. V naprosté většině se jednalo o lázeňské hosty z cizích zemí, jejichž převoz do rodné země nebyl možný.

V menší míře také haličští váleční uprchlíci z 1. světové války. Jedinou pochovanou osobou, která pocházela z Rožnova, byla pětiletá Edita Skreinková, dcera místního doktora. Bylo zde celkem za 22 let pohřbeno 34 osob. Za zmínku stojí poměrně nízký průměrný věk zemřelých. Po zrušení hřbitova ve druhé polovině 60. let byly náhrobky a ostatky převezeny na židovský hřbitov ve Velkých Karlovicích. Pozemek přešel do soukromého vlastnictví a dnes tu stojí rodinný dům. Hornopasečtí katolíci, tak jako jiní obyvatelé Rožnova, byli pochováváni

Márnice u starého hřbitova

na hřbitově, který se nacházel u rožnovského kostela, později na starém hřbitově Na Prochodné a ještě později na novém hřbitově Na Láni. Smuteční průvod vycházel z místa bydliště zemřelé osoby a končil v kostele a následně na hřbitově. Jelikož to byla mnohdy i pětakilometrová cesta, sloužily pro převoz nebožtíků koňské povozy, které v dalších letech nahradily automobily pohřební služby. Dlouholetým hrobařem na starém hřbitově byl pan Antonín Fojtík z Horních Pasek. Své zázemí měl v márnici vedle hřbitova. Při výstavbě sídliště Písečná byla zbourána. Na jejím místě se dnes nachází příjezdová komunikace k sídlišti.

Eroplán a blízké okolí

Historie Eroplánu sahá do roku 1922, kdy zde v malé dřevěné stavbě provozovali pohostinství manželé Anežka a František Krchovi. Následovala rekonstrukce budovy a hostinec koupil pan František Halamíček – povolení k provozu však dostal pouze na letní měsíce. Další éra Eroplánu se začíná psát od roku 1937, kdy provoz hostince přechází do rukou manželů Vodičkových.

Název Eroplán se s největší pravděpodobností vžil podle toho, že křížení silnic v tomto místě, které bylo možné spatřit z Karlova kopce,

Eroplán ve 30. letech minulého století

připomínalo letadlo – slangově eroplán. Po manželech Vodičkových se vlastníky hostince stali Míčkovi a to až do doby, než hostinec převzal státní podnik Valašské hotely a restaurace. Nastává více než 20 let dlouhá éra manželů Jeřábkových charakteristická především vzhledem k interiéru motorestu – u stropu visící model eroplánu a na stěnách stovky darovaných vlaječek od návštěvníků a opravdová vrtule letadla.

S přibývajícímí lety však stará budova motorestu již „nestíhala“ svou kapacitou a vybavením držet krok s rychle se rozvíjejícím motoristickým trendem. Proto došlo k jejímu zbourání a v rámci oslav 1. máje roku 1985 byl otevřen nový motorest.

Eroplán na konci 60. let minulého století

Nová budova motorestu však neměla dlouhého trvání, v prosinci roku 1988 totiž vyhořela. Po této smutné události se dlouho rozhodovalo jak dál naložit s tímto bezesporu lukrativním místem. Nakonec zvítězil projekt slušovické firmy Troják, která zde postavila a v září 1992 otevřela hotel.

V roce 1997 se novým vlastníkem hotelu Eroplán stala společnost BECK Group, s. r. o., která provedla celkovou rekonstrukci hotelu včetně přístavby kongresového centra. Výsledkem je současný čtyřhvězdičkový hotel v odvážném architektonickém provedení.

Přibližně 20 let před postavením prvního hostince Eroplán stála o cca 200 metrů výše

Eroplán v polovině 80. let minulého století

restaurace Paseky, místními obyvateli zvaná také Rašplovna. Není úplně jasné, jak se k názvu Rašplovna došlo, protože existuje dvojí vysvětlení. To první se opírá o to, že zde na konci 19. století sídlila filiálka drnholecké rašplovny. Zatímco

Eroplán na začátku 90. let minulého století

Dnešní podoba Eroplánu

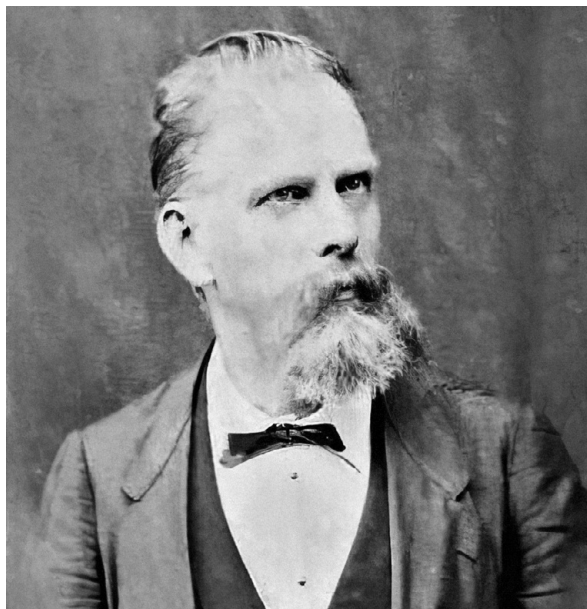
to druhé připomíná fakt, že se tu scházely „lehké děvy“, které místní nazývali rašple. Historicky prvním majitelem byl Josef Solanský. Od roku 1921 měl hostinec v nájmu František Krcha s manželkou Anežkou. Na konci 30. let se novou majitelkou restaurace stala Anna Valentová, která také provedla její rekonstrukci na poschodovou budovu s ubytováním. Krchovi i nadále hostinec provozovali a ve 40. letech jej koupili. František Krcha byl znám také jako první poválečný starosta Rožnova. Během války byla budova restaurace značně poškozena, a i když po válce ještě několik let fungovala, po znárodnění v 50. letech už sloužila jen jako ubytovna a sklad. Postupně chátrala a okolo roku 1970 byla zbourána.

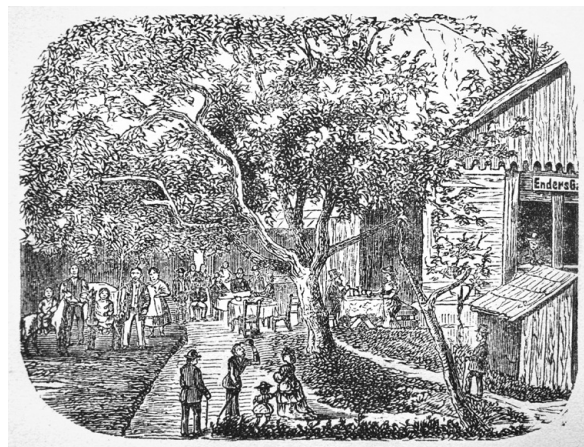
Hostinec Paseky bezprostředně po válce

Endersova zahrada

Antonín Enders byl ve druhé polovině 19. století rožnovským obecním zastupitelem a rovněž uznávaným podnikatelem v oblasti pohostinství a služeb.

Antonín Enders

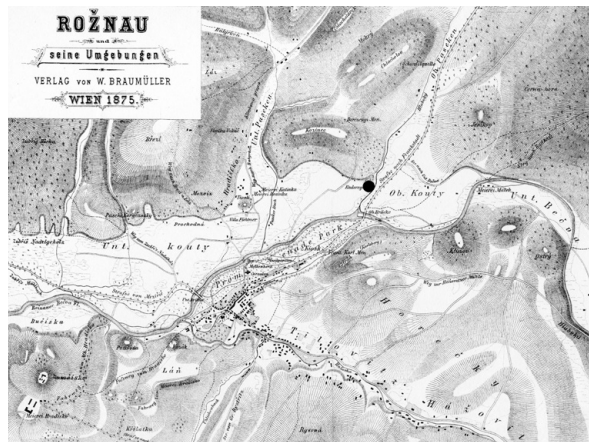

Endersova zahrada (Enders Garden), kresba v brožuře o lázeňství v Rožnově

Kromě kavárny na náměstí vlastnil i bývalou mandlovní uprostřed náměstí, kterou odkoupilo město a nechalo ji zbourat. Ve smlouvě o jejím odkoupení si Enders vymínil, že v rámci rozebrání ruiny rožnovského hradu si může vzít některá okna a dveře. Patrně byl také majitelem prvního hostince, který byl postaven místo pohrabárny v prostoru později známém jako Janošník. Tím však jeho aktivity nekončí – pro potřeby lázeňských hostů vybudoval pod úpatím Kozince tzv. Endersovu zahradu.

Poloha zahrady naproti dnešnímu hotelu Eroplán (přes silnici a Kaní potok) byla velmi výhodná – nebyla daleko od centra města, dalo se k ní dojít pěšky po rovině a samotné místo skýta-
lo díky stromům rostoucím podél potoka v parném létě stín a soukromí.

Zahradu coby letní restauraci mimo jiné propa-
goval ve své brožuře o lázeňství v Rožnově (vyda-
né roku 1872 ve Vídni) i bratr Antonína Enderse,
novojičínský advokát Jan Enders. Z menších po-
hostinských podniků Horních Pasek nutno zmí-
nit ty, které se nacházely u tzv. horního splavu

Mapa s označením místa Endersovy zahrady

Horní splav okolo roku 1938

na řece Bečvě. Splav v minulosti sloužil jako kou-
paliště a v parném létě jej hojně navštěvovali i lá-
zeňští hosté. Pro zvýšení hladiny bylo vybudováno
sice dřevěné, ale pevné ohrazení.

Vysoká návštěvnost přilákala i podnikate-
le – nejznámějším z nich byl bezruký Frantík, kte-
rý si ze svých úspor přímo na břehu splavu po-
stavil dřevěnou kavárnu. Měl poměrně početnou
klientelu, a to i proto, že dokázal těžit ze svého
handicapu (od narození bezruký) tím, jak před-
váděl hostům své umění. Jeho úspěch byl trnem
v oku okolních hospodských, kterým se nakonec
podařilo jej z důvodu nejasné koncese vystrnadit.

Kavárna U Frantíka – vlevo sedí majitel

Frantíkovi nepomohla ani stížnost k tehdejšímu prezidentu Masarykovi.

Na konci 40. let minulého století si cukrář Ševčík, který vlastnil vyhlášenou cukrárnu na náměstí, postavil na pravém břehu splavu malou prodejnu svých výrobků. Problémem těchto provizorních staveb, jakož i samotného koupaliště však byly povodně, které se zde čas od času vyskytovaly a vše, co jim stálo v cestě, odnesly.

Závěrem

I přesto, že se Horní Paseky nacházejí daleko od centra města a jeho obyvatelé byli dříve považováni spíše za vesničany, má také tato část města svou důležitost a nesporný přínos pro město jako takové. Byla zde nejen průmyslová a řemeslná výroba, ale rovněž objekty pohostinských služeb a v neposlední řadě to byla a je rekreační oblast. V době lázeňského rozmachu města vedly na Horní Paseky dvě lázeňské vycházkové trasy – kratší k Eroplánu do Endersovy zahrady a delší potom přes Dolní Paseky a úpatí Bačova vrchu k Janošťíkovi. Významnou roli má i z hlediska dopravní obslužnosti. Zatímco v minulosti sloužila údolní komunikace jako spojnice k okolnímu Hukvaldskému panství a neméně důležitou funkci plnila i coby spojnice do Polska pro dovoz soli – silnice za Pindulou odbočující do Kunčic pod Ondřejníkem byla nazývána „Solarka“. Tak dnes je silnice 1. třídy, která se vine po téměř 4kilometrové délce údolím Horních Pasek, hlavní dopravní tepnou ve směru na Ostravu. Chybí snad jen kostel, aby Horní Paseky mohly být samostatnou obcí. Ostatně i o tom byly na začátku 20. století úvahy.

Použitá literatura a prameny

Josef Tvarůžek: *Kronika města Rožnova*

Ladislav Baletka: *Seznamy majetku rožnovské radnice*

Ladislav Baletka: *100 let pletářského průmyslu v Rožnově pod Radhoštěm 1889–1989*

Martin Tkadlec: *Kronika*

Jan Enders: *Klimatické lázně Rožnov na Moravě a jeho okolí*

Milan Hambálek, Daniel Drápala, Vojtěch Bajer: *Zapomenutá zákoutí*

Drahomír Strnadel: *K Trojanovským horám*

Horní Pásek

Střípky z minulosti

Michal Chumchal, Vojtěch Maleňák

Rožnov pod Radhoštěm 2022

Vydala Městská knihovna Rožnov pod Radhoštěm, příspěvková organizace
Bezručova 519, 756 61 Rožnov pod Radhoštěm

Tel.: 571 654 747, 777 808 695

e-mail: knihovna@knir.cz

www.knir.cz

Edice Milé tisky č. 28

ISBN: 978-80-87334-49-2

Odpovědný redaktor:
Pavel Zajíc

Redakční rada:
Richard Sobotka, Ivan Bajer, Vladimír Bartošek,
Marcela Slížková, Helena Uhrová

Sazba: Honza Bartoň

Logo Město v mé paměti a kresba knihovny:
Vladimír Bartošek

Foto: Archiv Národního muzea v přírodě Rožnov
pod Radhoštěm, archiv autorů

Městská knihovna

Rožnov pod Radhoštěm

MILÉ TISKY
